

Prosa de poeta

per Marià Manent

En uns mots introductoris que vaig escriure per a les *Versions de poesia moderna* (1971), observava que Villangómez ha asajat amb fortuna en l'obra pròpia una gran varietat d'estils i de formes. «No és, doncs, estrany —afegia— que les seves versions siguin excel·lents. El seu afinat instrument s'adapta a poemes del to més divers i de formes contradictòries: des de la llarga i sinuosa frase de Saint-John Perse als versos rimats d'Apollinaire o d'Arlington Robinson.» Després ha publicat dos nous volums de poesia traduïda: *Recull de versions poètiques* (1974) i *Noves versions de poesia anglesa i francesa* (1977). Aquests tres reculls contenen algunes de les versions més reeixides que s'han escrit en la nostra llengua.

Si la seva condició de poeta ha servit molt a Marià Villangómez per a la seva tasca de traductor, cal dir que també ha influït la seva prosa. Recordo que Gabriel Ferrater, parlant dels poemes d'un escriptor molt lloat, solia dir, amb un somriure: «És una poesia de prosista». No era, certament, un elogi. Però aquesta definició no devia pas implicar una preferència entre els dos gèneres literaris; penso que Ferrater devia voler dir, simplement, que aquell escriptor era millor prosista que poeta. Dir que una prosa és poètica no suposa, en canvi, una qualitat inferior en la prosa. La poesia té unes lleis íntimes que poden resultar útils al prosador. Qui tingui el sentit del ritme propi del poema adquirirà amb menys esforç els ritmes de la bona prosa, malgrat que siguin tan diferents.

La prosa de Villangómez és una prosa de poeta, i ell mateix, referint-se a *L'any en estampes*, ens diu: «no vaig deixar d'acollir quan es presentava una mica d'escalf poètic». Sovint, en aquests deliciosos records del paisatge, la gent i la vida d'un poble eivissenc, la prosa adquireix aquest escalf, aquest «estat tèrmic» que, segons Maragall, caracteritza el llenguatge de la poesia.

Hi ha, de vegades, en les estampes de Villangómez, una concentració, una economia verbal dels moments més afinats de la lírica. Ens parla de la freda llum «recolzada en la maragda dels sembrats», de les «llargues nits d'estrelles i gel» o dels ametllers que «concedeixen a l'aire unes primeres floretes estranyades». Però en d'altres passatges la visió es desplega en una

M. Villangómez Llobet a Egipte (Gizeh, 27-VII-1964).

estructura complexa, poemàtica, hàbilment lligada per la imaginació. L'exemple més vistós és aquella evocació del vent nocturn, on Villangómez transmuta el so i l'impuls i el palp de la ventada en una figura visible i ambigua, d'alta corpora transparent, en un personatge mític que ens porta «imprecises notícies de mars i paisos llunyans, tal vegada d'astres o d'esperits». Aquest sentiment de com la nostra vella terra és implicada en el cosmos enigmàtic dona una alta qualitat poètica a molts passatges d'aquestes prosas. Així, per exemple, quan, referint-se a la blanca envaïdora dels ametllers en flor, li atribueix la virtut de conferir a les coses quotidianes un halo de novetat i d'estranyesa: «Ara, al vespre, és una insinuació de perfumada absència, de terra nostra i coneguda, i, amb tot, submergida dins un misteri llunyà, no sabem si del cor o dels espais».

En les reflexions d'aquest llibre, l'evocació de les coses pròximes, immediates, deriva sovint cap a alguna realitat llunyana. El cercle de la meditació s'eixampla. El pesca-

dor que, amb mà tosca, empenya el corn polit i el fa brular, «escampa un pàlid reflex de mitologia». Durant les minves de gener, s'estén sobre els camps «el gran silenci astral del món».

La darrera pàgina del llibre, desproveïda d'imatges, austera i profunda, és un bon coronament d'aquestes prosas, tenyides ara i adés de poesia: «Hom sent un sagrat respecte, un amor admirat, una pau fins a l'enuig, una peresa, una mort. Reconeix la vella terra, el vell hivern, la vella passa. La feina diària és a la vora, esperant. Petita pausa assolellada, tranquil·la, verda, blava, gairebé alegre». Un text així, tan just en l'expressió d'uns sentiments vagues i una mica contradictoris, tan perfecte com a ritme de prosa, es pot posar en la línia dels nostres grans prosistes que han acollit sovint «l'escalf poètic»: Pla, Riber, Bertrana, Ruyra.

MARIÀ MANENT